

Zintegrowane planowanie w polsko-niemieckim obszarze powiązań

Dokumentacja wydarzenia online w dniu 27 maja 2021 r.

27 maja 2021 r. w godzinach 10.00-14.00 odbyła się konferencja online inaugurująca prezentację modelowego projektu planowania przestrzennego (MORO) „Zintegrowane planowanie w polsko-niemieckim obszarze powiązań”. Wzięło w nim udział ponad 80 osób, w tym przedstawiciele wybranych projektów modelowych, członkowie Komisji ds. Gospodarki Przestrzennej Polsko-Niemieckiej Komisji Międzyrządowej ds. Współpracy Regionalnej i Przygranicznej oraz zainteresowane instytucje i podmioty z polsko-niemieckiego obszaru powiązań. Wydarzenie zostało zorganizowane przez Federalne Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Budownictwa i Ojczyzny (BMI) oraz Federalny Instytut Badań nad Budownictwem, Miastami i Przestrzenią (BBSR).

Dyrektor Ministerialny dr Michael Frehse, szef Departamentu Ojczyzny w BMI, wskazał w swoim powitalnym przemówieniu na wyzwania, przed jakimi stoją ludzie na postrzeganych w większości jako peryferyjne obszarach nad Odrą i Nysą Łużycką. Podkreślił potencjał rozwojowy tkwiący w tych obszarach, wynikający z powiązań polsko-niemieckich, który może być podstawą do pomyślnego rozwoju. MORO oferuje możliwość wspierania lokalnych podmiotów w tworzeniu, wypróbowywaniu i wymianie innowacyjnych koncepcji. Modelowe projekty dzięki swemu wzmacniającemu poczucie tożsamości oddziaływaniu w regionie mogą przyczynić się do zmniejszenia istniejących dysproporcji i barier rozwojowych, podniesienia jakości życia w bezpośrednim sąsiedztwie Odry i Nysy Łużyckiej oraz wzmocnienia kultury konsensusu i współpracy we wszystkich obszarach działania.

Dirk Gebhardt (BBSR) przedstawił wprowadzenie do modelowego przedsięwzięcia ładu przestrzennego „Zintegrowane planowanie w polsko-niemieckim obszarze powiązań”. Następnie polscy i niemieccy przedstawiciele pięciu wybranych projektów modelowych zaprezentowali swoje projekty:

- Projekt „Elementy kluczowe transgranicznego rozwoju miast w Europejskim Dwumieście Frankfurt nad Odrą – Słubice”, w którym nacisk położony jest na większe zaangażowanie obywateli we współpracę transgraniczną oraz bardziej usystematyzowane podejście do rozwiązywania kwestii ładu przestrzennego i rozwoju urbanistycznego;
- Projekt „Dwa kraje. Dwa miasta. Jedna przyszłość.” miast partnerskich Seelow i Kostrzyn nad Odrą, w których, bazując na już zrealizowanych projektach, należy

przeanalizować niewykorzystane jeszcze rezerwy i wykorzystać potencjały rozwojowe centrów obydwu miast;

- Projekt „Masterplan Grenzlinie - koncepcja ramowa - Linia graniczna” sąsiadujących gmin Ostseebad Heringsdorf i miasta Świnoujście polegający na przekształceniu dotychczasowej „ziemi niczyjej” położonej na zapleczu nadmorskiej promenady w atrakcyjną lokalizację imprez o charakterze ponadregionalnym;

- Projekt „ITF DE-PL – atrakcyjna oferta zintegrowanego transgranicznego taktowanego transportu publicznego”, w którym, począwszy od obszaru przygranicznego pomiędzy Saksonią a Dolnym Śląskiem, badane są możliwości ustanowienia wzdłuż granicy polsko-niemieckiej transgranicznych zintegrowanych rozkładów taktowanych;

- projekt „Trzy kraje – jedna przyszłość – powiązania na pograniczu polsko-niemiecko-czeskim”, który ma na celu wsparcie powiatu Görlitz i jego partnerów w tworzeniu stałych struktur współpracy transgranicznej w trójkącie DE-PL-CZ, za pomocą których wzmocniona ma zostać funkcja regionu trójstyku jako pomostu między obszarami powiązanimi i regionami metropolitalnymi w środku Europy oraz przewyżnione ich postrzeganie jako obszarów peryferyjnych z perspektywy poszczególnych krajów.

Dr Daniel Meltzian (BMI) i Anna Świętecka-Wrona (Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, MFiPR), współprzewodniczący Polsko-Niemieckiego Komitetu ds. Gospodarki Przestrzennej, podkreślili w swoich wypowiedziach wysoką jakość współpracy w zakresie planowania przestrzennego między Polską a Niemcami, jaką osiągnięto od czasu podpisania polsko-niemieckiego Traktatu o Dobrym Sąsiedztwie. „Wspólna Koncepcja Przyszłości dla polsko-niemieckiego obszaru powiązań – Wizja 2030” (WKP 2030), obejmująca ożywiony wspólny proces opracowywania i wdrażania, jest również postrzegana jako wzorcowa w skali europejskiej i jest wykorzystywana jako podstawa strategiczna m.in. przy opracowywaniu polsko-niemieckich programów Interreg. Oboje współprzewodniczący odnieśli się również do powiązań MORO z celem stworzenia równoważnych warunków życia oraz do Agendy Terytorialnej 2030 Unii Europejskiej (AT 2030) z mottem „Przyszłość dla wszystkich miejsc”.

***

Po południu konferencja kontynuowana była w formie dwóch warsztatów, podczas których uczestnicy dyskutowali o wyzwaniach merytorycznych, przed którymi stają projekty modelowe i podmioty je realizujące w zakresie zintegrowanego i opartego na współpracy rozwoju miast i regionów na polsko-niemieckim obszarze powiązań. W grę wchodziły przy tym między innymi następujące aspekty:

- Zamknięcia granic spowodowane pandemią były traumatyczną ingerencją we współzycie obszaru powiązań. Pokazały one, że lokalne i regionalne struktury współpracy działają dobrze także w sytuacjach kryzysowych, jednak ujawniły również deficyty, zwłaszcza w komunikacji i koordynacji z organami wyższego szczebla. Pomimo wstrząsów wywołanych pandemią covid-19 należy ją postrzegać jako szansę na większą świadomość wartości płynącej z otwartej granicy, zidentyfikowanie słabych punktów, które należy usunąć i wzmocnienie struktur transgranicznych, tak aby sytuacja taka jak ta z wiosny 2020 r. nie powtórzyła się.
- Zwłaszcza w przypadku inwestycji budowlanych, takich jak między nadbałtyckim kurortem Heringsdorf a miastem Świnoujście, ważne jest w świetle doświadczeń pandemii covid-19 odpowiednio wczesne i intensywne zaangażowanie gremiów transgranicznych, takich jak stała polsko-niemiecka Komisja Graniczna.
- Utrwalanie rezultatów projektów i wspieranie trwałości tworzonych struktur muszą być brane pod uwagę od samego początku przy wdrażaniu projektów modelowych. Ważną rolę, szczególnie w odniesieniu do podmiotów spoza projektów MORO, odgrywają przy tym transfer wiedzy, wymiana doświadczeń i tworzenie sieci kontaktów pomiędzy podmiotami realizującymi projekty. W tym celu można (i należy) wykorzystać Polsko-Niemiecki Portal Gospodarki Przestrzennej.
- Jako ważny przykład potrzeby ścisłej koordynacji i łączenia działań omówiono wysiłki na rzecz rozbudowy transgranicznych połączeń kolejowych na obszarze powiązań, która nabrała tempa m.in. w związku z wycofywaniem się z wydobycia węgla na łęczycach. Polsko-niemiecka mapa infrastruktury kolejowej opracowywana obecnie w ramach Polsko-Niemieckiego Komitetu Gospodarki Przestrzennej pod przewodnictwem Instytutu Rozwoju Terytorialnego (IRT) we Wrocławiu może dać nowy impuls poprzez zaprezentowanie „brakujących ogniw”.
- Dyskutowano również o tym, jak lepiej wykorzystać potencjał regionalny i możliwości rozwoju poprzez partycypację obywatelską i współpracę. Zmierzając ku dwu- lub trójnarodowym strukturom komunikacyjnym i koordynacyjnym warto skonfrontować się z doświadczeniami związanymi z zaangażowaniem społeczeństwa obywatelskiego, które udało się zebrać w ostatnich latach w sąsiadujących lub częściowo pokrywających się regionach transformacji, takich jak Łęczycy, ale także w regionie metropolitalnym Szczecina i na obszarze Zittau-Liberec.

W swojej wypowiedzi końcowej dr Daniel Meltzian (BMI) przedstawił perspektywę dalszych prac w ramach MORO oraz wskazał na zbliżające się spotkania Polsko-Niemieckiego Komitetu Gospodarki Przestrzennej oraz Polsko-Niemieckiej Komisji Międzyrządowej. Ponadto 15 czerwca 2021 r. we Frankfurcie nad Odrą odbędzie się forum poświęcone transgranicznemu, wspólnemu rozwojowi miast i regionów na polsko-niemieckim obszarze

powiązań, podczas którego można będzie kontynuować i pogłębiać dyskusję i wymianę opinii z przedstawicielami projektów modelowych.

Dr Meltzian podziękował wszystkim uczestnikom za ożywioną dyskusję oraz zaprosił do wykorzystywania we współpracy i wymianie Polsko-Niemieckiego Portalu Gospodarki Przestrzennej www.kooperation-ohne-grenzen.de / www.kooperacja-bez-granic.pl.
Niezbędnej pomocy udzielił z przyjemnością BMI, BBSR oraz asystent naukowy projektu MORO.